

KESKKONNAAMET

Ants Animägi
Riigimetsa Majandamise Keskus
ants.animagi@rmk.ee

Teie 26.03.2024 nr 3-6.1/2024/2008

Meie 25.04.2024 nr 7-9/24/6223-2

Kraavide sulgemise kavatsus Mõtuse metsise leevenduslal

Teatasite, et Riigimetsa Majandamise Keskus kavandab kraavide sulgemist Saarde vallas Ilvese külas moodustatavas Mõtuse metsise püsielupaigas ja Luitemaa looduskaitsealal Ilvese sihtkaitsevööndis. Töö sisaldab kuivenduskraavide sulgemist, turbapaisude rajamist ja vajadusel trassiraiet. Palute Keskkonn ameti seisukohta kraavide sulgemise kavatsusele ja tingimusi, millega tuleb arvestada töö lähteülesande koostamisel. Kuna objekt ei ole keeruline, soovitakse töö teostada lähteülesande alusel, juhul kui Põllumajandus- ja Toiduamet ei nõua projekti.

Leevendusala läbib põhja-lõunasuunaline Kotkapesa tee¹. Teed ei likvideerita ja teekraave ei suleta. Vajalikud trassiraiet selgitatakse lähteülesande koostamisel. Puistutes kujundusraiet ei kavandata. Objekt paikneb maaparandusobjektil Soometsa I 6114840020010/001.

Objekt paikneb riigimaal, projekteeritava Mõtuse metsise püsielupaiga sihtkaitsevööndis, Kotkapesa merikotka püsielupaiga sihtkaitsevööndis ja Luitemaa looduskaitseala Ilvese sihtkaitsevööndis.

Leevenduslal on inventeeritud I kaitsekategooria liigi merikotkas elupaik, II kaitsekategooria liikide metsis, karvasjalg-kakk, väike punalamesklane, metsis, laanerähn, valgeselg-kirjurähn, kanakull, kahar parthein, õrn tarn leiukohad ning III kaitsekategooria liikide harilik ungrukold, sulgjas õhik, laialehine neuvaip, harilik kopsusamblik, harilik koobassamblik, haavanääts, laanepüü leiukohad.

Ilvese sihtkaitsevööndis kraavid läbivad või piirnevad elupaigatüüpidega vanad loodusmetsad (9010*) ning soostuvate ja soo-lehtmetsad (9080*). Nende elupaigatüüpide kaitse on Luitemaa looduskaitseala kaitse-eesmärk.

Luitemaa looduskaitseala Ilvese sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsakoosluste kaitse tagamine loodusliku protsessina ning haruldaste liikide kaitse².

Luitemaa looduskaitseala Ilvese sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus³.

¹ Tee nr 7560740

² Vabariigi Valitsuse 26.10.2006 määrus nr 223 „Luitemaa looduskaitseala kaitse-eeskiri“ § 8 lg 5

³ Vabariigi Valitsuse 26.10.2006 määrus nr 223 „Luitemaa looduskaitseala kaitse-eeskiri“ § 9 lg 2 p2

Kotkapesa merikotka püsielupaik⁴ on EELIS-es registreeritud 11.06.2008. Kui püsielupaik ei ole kindlaks määratud keskkonnaministri määrusega, on selleks merikotka pesapuu ja seda ümbritsev ala 200 m raadiuses⁵, kus kehtib looduskaitseaduse §-s 30 sätestatud sihtkaitsevööndi kaitsekord⁶ ja inimesele viibimise keeld 15. veebruarist 31. juulini⁷. Sihtkaitsevööndis võib kaitse-eeskirjaga lubada kaitstava loodusobjekti säilitamiseks vajalike tegevustena või tegevustena, mis seda objekti ei kahjusta, veerežiimi taastamist ja koosluste kujundamist vastavalt kaitse-eesmärgile⁸. Kuna Kotkapesa merikotka püsielupaik ei ole kindlaks määratud keskkonnaministri määrusega ja selle kaitseks puudub kaitse-eeskiri, on seal veerežiimi taastamine ja koosluste kujundamine keelatud.

Metsise püsielupaigad võetakse kaitse alla II kaitsekategooriasse kuuluva liigi metsise (*Tetrao urogallus*) soodsa seisundi tagamiseks⁹. Liigi elutingimuste säilimiseks ja parandamiseks vajaliku tegevusena võib püsielupaiga valitseja lubada sihtkaitsevööndis alusmetsa, järelkasvu ja puistu teise rinde harvendamist 1. septembrist 31. jaanuarini, loodusõnnetuse tagajärgede likvideerimist ja veerežiimi taastamist¹⁰.

Kaitsealuse loomaliigi isendi püüdmine ja tahtlik häirimine paljunemise, poegade kasvatamise, talvitumise ning rände ajal on keelatud¹¹. Keelatud on looduslikult esinevate lindude tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal¹².

II kaitsekategooria taimede kahjustamine, sealhulgas korjamine ja hävitamine, on keelatud¹³. Keelatud on III kaitsekategooria taimede, seente ja selgrootute loomade hävitamine ja loodusest korjamine ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas¹⁴.

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium esitas 17.12.2023 Keskkonnaametile Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi asukoha määramine“ trassilõikude 3A, 4A ja 4H osas planeeringulahenduse, keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande, Natura hindamise aruande ja Natura hüvitusmeetmete kava kooskõlastamiseks. Keskkonnaamet kooskõlastas kõnealuse planeeringu 17.01.2024¹⁵.

Rail Balticu kiirraudtee rajamisega Edela-Pärnumaal avalduvate negatiivsete mõjude vältimiseks ja kompenseerimiseks on koostatud Rail Balticu metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programmi rakendusplaan¹⁶. Rakendusplaani kohaselt on vajalik, et Mõtuse metsise püsielupaik toimiks astmelauana Kikepera-Soomaa ja Luitemaa ning Põhja-Liivimaa asurkonna vahel. Tegevuse positiivse mõju tulemusel säilib ja taastub Kikepera-Soomaa asurkonna lõunapoolne ühendus Luitemaa ja Põhja-Liivimaa asurkonnaga, toimub lindude hajumine asurkondade vahel ja ala panustab oluliselt piirnevate asurkondade elujõulisuse säilimisse ja taastumisse. Kirjeldatud leevendamatute mõjude

⁴ EELIS kood KLO3000967

⁵ Looduskaitseadus § 50 lg 2 p 2

⁶ Looduskaitseadus § 50 lg 4

⁷ Looduskaitseadus § 50 lg 5

⁸ Looduskaitseadus § 30 lg 4 p 1

⁹ Keskkonnaministri 13.01.2005 määrus nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“ § 1

¹⁰ Keskkonnaministri 13.01.2005 määrus nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“ § 4 lg 6

¹¹ Looduskaitseadus § 55 lg 6

¹² Looduskaitseadus § 55 lg 6¹ p 2

¹³ Looduskaitseadus § 55 lg 7

¹⁴ Looduskaitseadus § 55 lg 8

¹⁵ Keskkonnaameti 17.01.2024 kirjaga nr 6-5/23/25292-3

¹⁶ Kose, M.; Tammekänd, I.; Ojaste, I., 2021. Rail Baltica metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programm. Rakendusplaan. Eesti Ornitoloogiaühing

kompenseerimiseks töötati välja hüvitusmeetmete pakett. See tugines suures osas varem läbiviidud töödele^{17,18}.

Maakonnaplaneeringu KSH raames koostatud Natura asjakohane hindamine jõudis järeldustele, et sõltumata valitavast trassivariandist kaasneb Rail Baltic raudtee projekti elluviimisega leevendamatu negatiivne mõju metsise asurkonnale Luitemaa linnualal. Metsise ja tema elupaikade kaitse on Luitemaa linnuala kaitse-eesmärk. Metsise asurkonna terviklikkuse ja sidususe tagamiseks tuleb jätkata Natura hindamist erandi seadmise etapiga ning kaaluda asendus- ehk hüvitusmeetmeid. Hüvitusmeetmete kava näeb muuhulgas ette püsielupaikade moodustamine metsise elupaikade kaitseks ja metsise elupaikade taastamisega seotud tegevused, sh Mõtuse mängu kraavide likvideerimise. Elupaiga kvaliteedi tõstmiseks on vajalik likvideerida Mõtuse leevendusosalal olemasolevaid kraave 344 ha suurusel taastamistööde alal kokku ca 2284 m ulatuses. Hüvitusmeetmetega kava möönab siiski, et taastamistööde maht (sh suletavate kraavide arv, pikkus ja asukoht) täpsustub peale projekteerimistööde läbiviimist.

Veerežiimi taastamine Mõtuse merikotka püsielupaigas ja merikotka elupaigas ei kahjusta merikotka soodsat seisundit, kui tööd tehakse väljaspool merikotka pesitsusaega.

Veerežiimi taastamine loob eeldused metsise elutingimusteks vajalike metsakoosluste seisundi säilimiseks ja paranemiseks ning seeläbi perspektiivis ka kaitsealuse liigi seisundi paranemiseks. Keskkonnaamet on seisukohal, et Mõtuse metsise püsielupaiga veerežiimi taastamisel on positiivne mõju Mõtuse metsise püsielupaiga kaitse-eesmärgile ja metsise Kikepera-Soomaa ja Luitemaa ning Põhja-Liivimaa asurkonna soodsa looduskaitseline seisundi säilimisele.

Loodusliku veerežiimi taastamise vajadus on välja toodud ka Luitemaa looduskaitseala ja Luitemaa hoiuala kaitsekorralduskavas 2018-2027¹⁹ seoses metsise elupaigaga, õrna tarna kasvukohaga ja leevendusosalal inventeeritud elupaigatüüpidega.

Loodusliku veerežiimi taastamine Mõtuse metsise leevendusosalal aitab kaasa Luitemaa looduskaitseala kaitse-eesmärgi saavutamisele.

Veerežiimi taastamisega ei kaasne III kaitsekategooria taimede ja seente hävitamist ulatuses, mis ohustab liigi säilimist selles elupaigas.

Arvestades eelnevat Keskkonnaametil Mõtuse metsise püsielupaigas loodusliku veerežiimi taastamisele vastuväiteid ei ole.

Keskkonnaamet juhib töö lähteülesande koostamisel tähelepanu järgnevale:

- Mõtuse metsise püsielupaigas palume tööde ajalisel kavandamisel arvestada Keskkonnaministri 13.01.2005 määruses nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine“ seatud kaitsekorda.
- Mõtuse merikotka püsielupaigas on taastamistööd keelatud.
- Selgitada välja, kas kavandatavate tööde alal kasvab II kaitsekategooria taimede isendeid. Nende olemasolul kavandada meetmed isendite kaitseks tööde ajal.
- Alal esinevate lindude pesitsusaegse häiringu vältimiseks, on vajalik seada töödele ajaline piirang 15.02-31.08.

17 Eesti Ornitoloogiaühing, 2021. Rail Baltica metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programm. Rakendusplaan.

18 Leivits, M. 2021. Prioriteetsed ja kaitset vajavad metsise elupaigad Eestis.

19 Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 9.11.2017 käskkirjaga nr 1-2/17/29

- Suletavate kraavide trassid metsaelupaigas projekteerida võimalikult kitsad ning paiguti tuleks katsuda jätta kasvama kraavi servadesse puid, mis aitavad vältida pikkade lagedate koridoride tekkimist.
- Pidada silmas põhimõtet, et metsise elupaigas on taastamise eesmärgiks metsakoosluse niiskuse režiimi mõõdukas parendamine, ent mitte metsakoosluste asendumine sookooslustega.
- Lähteülesandes esitada analüüs kavandatava tegevuse vastavuse kohta Rail Baltica Pärnu maakonnaplaneeringu, Lõuna-Pärnumaa planeeringu, Natura hindamise hüvitusmeetmete kavale.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Meeli Kesküla
juhtivspetsialist
looduskasutuse osakond

Olavi Randver 525 4935
olavi.randver@keskkonnaamet.ee

Monika Laurits-Arro 5302 0849
monika.laurits@keskkonnaamet.ee